

مطالعه تطبیقی ساختار قوای سه‌گانه در نظام حقوقی ایران و ژاپن

سیدمحمد مهدی غمامی^۱، سیدحسن حسینی^۲، علی هادی زاده^۳

^۱ دانشیار دانشکده معارف اسلامی و حقوق دانشگاه امام صادق(ع)

^۲ کارشناسی ارشد معارف اسلامی و حقوق عمومی دانشگاه امام صادق(ع)

^۳ کارشناسی ارشد معارف اسلامی و حقوق عمومی دانشگاه امام صادق(ع) (نویسنده مسئول)

چکیده

تئوری تفکیک قوا سبب شکل‌گیری نظام‌های حقوقی مختلف از جمله؛ نظام ریاستی، پارلمانی و نیمه‌ریاستی-نیمه‌پارلمانی برای جلوگیری از تجمع قدرت نهادی و تخصصی شدن امور هم‌جنس در سه حوزه تقنین، اجرا و قضا شده است. با توجه به الگوهای محقق شده از تئوری تفکیک قوا، روش مطالعه تطبیقی تجویزی، ضمن انجام توصیف برای تحقق مطلوب‌تر الگوهای هم‌کارکرد، پیشنهادهایی را نیز ارائه می‌دهد. از این جهت، مطالعه تطبیقی تجویزی برای نظام حقوقی ایران که گرایش به بهبود الگوی تفکیک‌قوای خود دارد و مقام رهبری بعد از اصطکاک‌های عمده قوه مجریه با سایر قوا در ۱۳۹۰/۷/۲۴ به‌طور جد این ایده را مطرح ساختند، اهمیت دوچندان دارد. براین اساس، نگارندگان در این مقاله با توجه به توفیق ژاپن در ترسیم نظام حقوقی با ثبات، موفقیت اقتصادی آن و همچنین قرابت نظام حقوقی آن با ایران از جمله در قوه مجریه دو رکنی، در صدد مطالعه‌ی تطبیقی تجویزی تفکیک‌قوا در ایران و ژاپن برآمده‌اند. نگارندگان در پاسخ به این سؤال که «مدل تفکیک‌قوا در ژاپن با مدل استقلال‌قوا در ایران (اصل ۵۷ قانون اساسی) واجد چه وجوه مطالعه تطبیقی از حیث افتراق و اشتراک هستند»، با تکیه بر روش توصیفی-تحلیلی توضیح داده‌اند که نظام حقوقی ژاپن به دلیل تفوق مدل پارلمانی بر دولت، با اصطکاک‌های اجرایی بسیار کمتری مواجه است و چون اقتدار تقنینی و نظارتی به‌صورت انحصاری در چارچوب دایت ملی (پارلمان) اعمال می‌گردد با تشتت هنجاری، اجرایی و حتی قضایی کمتری روبرو می‌گردد و نتیجه آن ثبات و کارآمدی نظام حقوقی ژاپن است که می‌تواند در نظام ایران تجویز گردد.

واژه‌های کلیدی: استقلال‌قوا، تفکیک‌قوا، قانون‌اساسی، پارلمان، ایران، ژاپن